

ETIKA VO SVETE POČÍTAČOV

Princípy „slušného správania“ v oblasti
informačných technológií

Obsah

- o Etika a počítače
 - o Informačná etika
 - o Počítačová etika
 - o Netiketa
- o Autorský zákon
- o Licenčná zmluva
- o Multilicencia
- o Druhy softvérov
 - o komerčný softvér
 - o shareware
 - o freeware
 - o public domain
 - o demoverzia
 - o beta verzia
 - o firmware
- o Hacker vs Cracker
- o Desatoro počítačovej etiky

Etika a počítače

Informačná etika

- o **definícia**
 - o oblasť morálky uplatňovanej pri vzniku, šírení, transformácii, ukladaní, vyhľadávaní, využívaní a organizácii informácií
 - o úzko prepojená s ústavou a zákonmi daného štátu
- o **náplň**
 - o posudzovanie práce s informáciami zo strany morálky
 - o poskytuje praktický návod pre ľudí zaobchádzajúcimi s informáciami
- o **dopad**
 - o užšie hľadisko- **informatika**, knihovníctvo, publicistika, žurnalistika
 - o širšie hľadisko- politika, učiteľstvo atď.
- o **delenie podľa typu užívateľa informácií**
 - o etika tvorca
 - o etika sprostredkovateľa
 - o etika užívateľa

Počítačová etika

- o **definícia**
 - o oblasť etiky, ktorá sa zaoberá dopadom IT na spoločnosť a ktorá sa tento dopad snaží korigovať
 - o neustálená, vyvíja sa
- o **príčiny vzniku**
 - o prudký rozvoj IT
 - o pokus o odstránenie negatív s ním spojených (napr. kopírovanie diela autora bez straty kvality)
- o **náplň**
 - o zaoberanie sa problémami: krádeže softwarov, počítačová kriminalita, kyber- terorizmus a pod.
 - o vytváranie a presadzovanie pravidiel správneho konania v informačnom sektore

Netiketa

o pôvod slova

- o *net-* sieť
- o *etiketa*- súhrn zásad spoločenského správania

o definícia

- o súhrn zásad spoločenského správania, ktoré by sa malo dodržiavať pri komunikácii v sieti
- o súbor pravidiel, ktorých dodržiavaním si udržíme status slušného človeka vystupujúceho online

o náplň

- o upozornenie na skutočnosť, že pravidlá slušného správania platia nielen v reálnom živote ale aj na sieti
- o kladenie dôrazu na anonymitu, ktorú nemožno zaručiť

o pravidlá

- o Neposielajte zbytočné a zbytočne veľké e-mailové správy
- o Zistite si, kde sa nachádzate. Nie v každej krajine je všetko korektné.
- o Nepublikujte nepravdivé informácie.
- o Dbajte na súkromie iných.
- o Nerozosielajte spam a nešírte HOAX správy.
- o Rešpektujte autorské práva iných a i.

Autorský zákon

- o **definícia**
 - o všeobecne
 - o zákon, ktorý chráni autora diela (knihy, piesne, počítačové programy,...) a určuje jeho práva a povinnosti
 - o zákon, ktorý chráni a upravuje vzťahy súvisiace s vytvorením a použitím rozličných diel
 - o v IT
 - o zákon, ktorý upravuje a definuje pravidlá potrebné na používanie softwaru
- o **na Slovensku- Zákon č. 185/2015 Z. z.**
 - o platnosť od 05.08.2015
 - o účinnosť od 01.01.2016 do 30.06.2016
- o **náplň**
 - o **autor**
 - o fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila
 - o právo dať súhlas na každé použitie diela
 - o **dielo**
 - o ako s ním manipulovať
 - o zapožičanie
 - o sankcie, tresty týkajúce sa neoprávneného jeho používania a i.

Licenčná zmluva- licencia

o definícia

- o zmluva, na základe ktorej získavame súhlas na použitie softvéru
- o dokument, ktorý upresňuje za akých podmienok môže byť softvér používaný a šírený
- o súpis pravidiel, práv a obmedzení, s ktorými musí užívateľ súhlasiť, pokiaľ chce produkt legálne používať

Multilicencia

o definícia

- o viacnásobná (pre viacerých paralelných užívateľov) licencia na používanie softvéru
- o určuje počet PC, na ktorých sa môže určitý program používať alebo miesto, na ktorom sa bude program používať
- o lacnejšia ako súčet individuálnych licencií

o EULA (End User License Agreement)

- o licenčná dohoda, ktorou autor udeľuje súhlas na užívanie softvéru
- o súčasť každej dodávky softvéru

o školské/ študentské licencie

- o lacnejšie
- o zakazujú používanie programu na komerčné účely.

Druhy softvérov

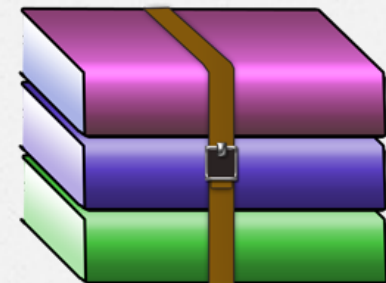
o Komerčný (proprietárny) softvér

- o uzavretý, komerčný produkt
- o spoplatnený bez zdrojových kódov
- o nemožno s ním zaobchádzať bez vedomia autora
- o napr. Microsoft Windows, Microsoft Office, Adobe Photoshop

o Shareware

- o funkčne a časovo obmedzený softvér
- o bezplatný, no po určitom čase či počte spustení nutnosť tzv. registračného poplatku
- o lacnejší než komerčné softvéry
- o napr. WinRAR, PaintShop Pro, AnyDVD

o Freeware

- o voľný produkt alebo „slobodný softvér“
- o bezplatný, použiteľný na rôzne účely, voľne šíriteľný
- o s autorovým súhlasom upravovateľný s podmienkou zachovania autorských práv

o príklady:

- o internetové prehliadače- Mozilla Firefox, Google Chrome
- o antivírusové programy- AVG Anti-Virus Free, Microsoft Security Essentials, Avira Free AntiVirus
- o kancelárske balíky- LibreOffice, OpenOffice
- o Skype, Adobe Acrobat, Ccleaner a mnoho ďalších

o Public domain

- o program k voľnému používaniu so zdrojovým kódom
- o voľnosť v používaní, šírení aj modifikovaní
- o autor sa vzdáva niektorých práv k programu
- o napr. WorldWideWeb, HippoDraw, GNU/Linux softvér

o Demoverzia

- o demonštračná verzia, ktorá slúži na propagáciu programu a zároveň si je možné ju zakúpiť
- o časovo neobmedzená, funkčne obmedzená (ukladanie na disk, tlač,...)
- o dostupná zdarma/CD
- o napr. **operačné systémy**- Windows, Mac OS X, Linux

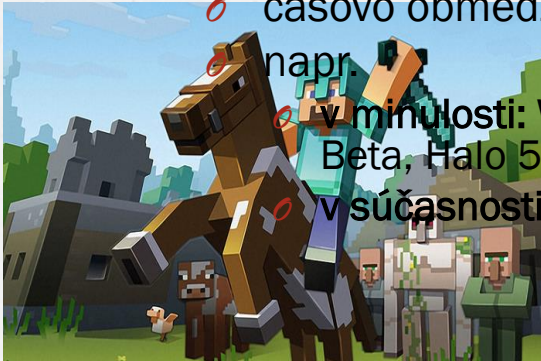
o Beta verzia

- o testovacia verzia komerčného programu/ rozpracovaná verzia software šírená zadarmo s množstvom chýb
- o ostrá verzia= výsledok spolupráce programátor+ užívateľ (spoplatnená)
- o časovo obmedzená platnosť

o napr.

o v minulosti: Windows Vista, Minecraft, Mac OS X Public Beta, Halo 5: Guardians

o v súčasnosti: Map-to-Geo, Kepler Manager, GeoSatSignal

o Firmware

- o softvér, ktorý slúži na riadenie nejakého vstavaného systému -semafor, kalkulačka, počítačové diely (napr. pevný disk), mobil, digitálny fotoaparát, syntetizátor a i.
- o zahŕňa nízkoúrovňové operácie, bez ktorých by zariadenie nebolo funkčné
- o príklady
 - o operačné systémy pre mobily: Android, Windows Phone, iOS
 - o firmware pre komunikačný čip mobilnej telefónnej siete tzv. radio
 - o Firmware pre riadenie bezdrôtového WI-FI čipu, GPS čipu

Hacker

- o *white hat*
- o počítačový špecialista či programátor s detailnými znalosťami fungovania systému a užívateľov
- o svoje vedomosti využíva v prospech počítačových systémov
- o jeho činnosť je legálna

Cracker

- o *black hat*
- o odborník na IT, programovanie, počítačovú bezpečnosť, kryptografiu a pod.
- o svoje znalosti využíva k prieniku do systému za účelom získania väčšieho vplyvu, krádeže, privlastnenia si informácií, znehodnotenia obsahu, vlastného obohatenia a pod.
- o vykonáva nelegálnu až trestnú činnosť

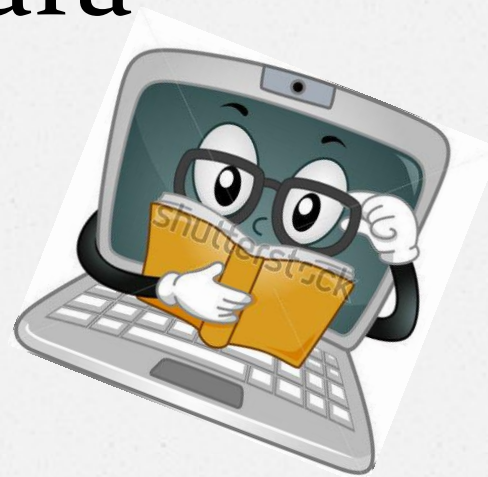

Desatoro počítačovej etiky

1. Nepoužiješ počítače na škodu iného.
2. Nebudeš ničivo zasahovať do práce iných ľudí.
3. Nebudeš sliediť v súboroch iných ľudí
4. Nepoužiješ počítače na krádež.
5. Nepoužiješ počítače na krivé svedectvo.
6. Nepoužiješ alebo nezriadiš kópiu softvéru, ktorú si si nezaplátil(a).
7. Neoprávnene nepoužiješ počítačové zdroje iných ľudí.
8. Neprivlastníš si intelektuálne dielo iného človeka.
9. Budeš premýšľať o spoločenských následkoch programu, ktorý si stvoril(a).
10. Počítače budeš používať ohľaduplne a s úctou.

Použitá literatúra

- o <http://etickezasady-informatika.blog.cz/rubrika>
- o <http://melisko.webnode.sk/news/netiketa/>
- o https://wikisofia.cz/wiki/Informa%C4%8Dn%C3%AD_etika
- o <http://skola.dvp.sk/?p=123>
- o <https://www.natur.cuni.cz/fakulta/cit/dokumenty/desatero>
- o <http://ssvetika.webnode.cz/etika-vo-svete-pocitacov/>
- o <http://informatika29.webnode.sk/novinky/pocitacova-etika/>
- o http://www.sportgymke.sk/informa/etika_software.pdf
- o <http://www.zakonypreludi.sk/zz/2015-185>
- o https://cs.wikipedia.org/wiki/Komer%C4%8Dn%C3%AD_software
- o <http://www.ask.com/technology/examples-shareware-91617779ee21357a>
- o <http://www.ask.com/technology/examples-freeware-73ea36c07127304>
- o http://www.answers.com/Q/What_are_examples_of_public_domain_software#slide=1
- o <https://cs.wikipedia.org/wiki/Firmware>
- o <http://www.satsignal.eu/software/beta.htm>
- o https://en.wikipedia.org/wiki/Software_release_life_cycle

Ďakujem za pozornosť!

Spracovala: Veronika Hamarová II.A